



Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2016. november 15.*

„Előzetes döntéshozatal — Alapvető szabadságok — EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 63. cikk —
Olyan helyzet, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik — Az uniós jog nemzeti
jogalkotónak vagy nemzeti bíróságoknak felróható megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért
fennálló szerződésen kívüli tagállami felelősség”

A C-268/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a cour
d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) a Bírósághoz 2015. június 8-án érkezett,
2015. április 24-i határozatával terjesztett elő az előtte

Fernand Ullens de Schooten

és

az **État belge**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, A. Tizzano elnökhelyettes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen,
M. Berger, A. Prechal és E. Regan tanácselnökök, A. Rosas, C. Toader, M. Safjan (előadó), D. Šváby,
E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund és C. Vajda bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. május 24-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- F. Ullens de Schooten képviseletében E. Cusas, J. Derenne, M. Lagrue és N. Pourbaix avocats,
- a belga kormány képviseletében J.-C. Halleux, C. Pochet és S. Vanrie, meghatalmazotti minőségben,
segítőik: L. Grauer, R. Jafferli és R. van Melsen avocats,
- az Európai Bizottság képviseletében J.-P. Keppenne és W. Mölls, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. június 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: francia.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 63. cikk, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése, valamint az uniós jog tényleges érvényesülése és elsőbbsége elvének az értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a Fernand Ullens de Schooten és a belga állam között a Fernand Ullens de Schooten által az État belge-vel (belga állam) szemben az uniós jognak a belga jogalkotó és a belga bíróságok általi megsértése miatt indított, szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti kereset tárgyában folyamatban lévő eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A belga jog

Az arrêté royal n° 143 (143. sz. királyi rendelet)

- 3 Az arrêté royal n° 143, du 30 décembre 1982, fixant les conditions auxquelles les laboratoires doivent répondre en vue de l'intervention de l'assurance maladie pour les prestations de biologie clinique, tel que modifié par l'article 17 de la loi-programme du 30 décembre 1988 (az 1988. december 30-i kerettörvény [*Moniteur belge*, 1989. január 5.] 17. cikkével módosított, 1982. december 30-i 143. sz. királyi rendelet, amely meghatározza azokat a feltételeket, amelyeket a laboratóriumoknak teljesíteniük kell annak érdekében, hogy egészségbiztosítási támogatásban részesülhessenek a biokémiai szolgáltatások nyújtásáért [*Moniteur belge*, 1983. január 12.]) (a továbbiakban: 143. sz. királyi rendelet) 3. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy azok a biokémiai laboratóriumok kaphatnak engedélyt az egészségügyi minisztertől, illetve részesülhetnek az Institut national d'assurance maladie-invalidité (Országos Egészségbiztosítási és Rokkantsági Biztosítási Intézet [INAMI]) általi támogatásban, amelyeket a biokémiai szolgáltatások nyújtására jogosult személyek, vagyis orvosok, gyógyszerészek vagy a kémiai tudományok területén diplomát szerzett személyek üzemeltetnek.

A code civil (polgári törvénykönyv)

- 4 A polgári törvénykönyv 2262a. cikkének 1. §-a az alábbiakat írja elő:

„A polgári jogi igények elévülési ideje tíz év.

Az első bekezdés alóli kivételként a szerződésen kívüli felelősségen alapuló kár megtérítésére irányuló keresetek az azt követő naptól számított öt év elteltével évülnek el, hogy a károsult a kárról vagy a további károkról és az azért felelős személyről tudomást szerzett.

A második bekezdésben említett keresetek minden esetben elévülnek az azt követő naptól számított húsz év elteltével, amely napon a kárt okozó esemény történt.”

A lois coordonnées sur la comptabilité de l'État (az államháztartásról szóló, egységes szerkezetbe foglalt törvények)

- 5 A lois coordonnées sur la comptabilité de l'État, du 17 juillet 1991 (az államháztartásról szóló, 1991. július 17-i egységes szerkezetbe foglalt törvények [*Moniteur belge*, 1991. augusztus 21.]) alapeljárásban alkalmazandó változatának 100. cikke a következőképpen rendelkezett:

„Az egyéb jogszabályokon, hatósági rendelkezéseken vagy az ügyben kikötött egyéb előírásokon alapuló esedékességi nyilatkozatok sérelme nélkül elévülnek és végleg az államra szállnak át:

- 1° azok a követelések, amelyeknek a jogszabályokban vagy hatósági rendelkezésekben meghatározott bejelentésére nem került sor azon költségvetési év januárjának 1. napjától számított öt éven belül, amelynek folyamán azok keletkeztek;

[...]”

- 6 E törvények 101. cikkének szövege a következő volt:

„Az elévülést megszakítja a bírósági végrehajtó igénybevétele, valamint a tartozás állam általi elismerése.

A bíróság előtti igényérvényesítés az elévülést a jogerős határozat kihirdetéséig szakítja meg.”

A loi portant organisation du budget et de la comptabilité de l'État fédéral (a szövetségi állami költségvetés és államháztartás szervezetéről szóló törvény)

- 7 A loi portant organisation du budget et de la comptabilité de l'État fédéral, du 22 mai 2003 (a szövetségi állami költségvetés és államháztartás szervezetéről szóló, 2003. május 22-i törvény [*Moniteur belge*, 2003. július 3.]) 131. cikkének második bekezdése értelmében:

„Az államháztartásról szóló törvényeket egységes szerkezetbe foglaló, 1991. július 17-i királyi rendelet 100. cikkének első bekezdése továbbra is alkalmazandó a szövetségi állammal szemben fennálló azon követelésekre, amelyek a jelen törvény hatálybalépése előtt keletkeztek.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 8 F. Ullens de Schooten a BIORIM biokémiai laboratóriumot üzemeltette, amelynek 2000. november 3-án megállapították a csődjét.
- 9 Az Európai Bizottsághoz benyújtott panaszt követően a Bizottság 1985. június 20-án keresetet nyújtott be a Bírósághoz annak megállapítása érdekében, hogy a Belga Királyság nem teljesítette az EK–Szerződés 52. cikkéből (később EK 43. cikk) eredő kötelezettségeit azáltal, hogy a társadalombiztosítási visszatérítésből kizárta az olyan magánjogi jogi személyek által üzemeltetett laboratóriumokban nyújtott biokémiai szolgáltatásokat, amelyeknek nem minden tagja, részvényese, illetve vezető tisztségviselője olyan természetes személy, aki jogosult orvosi elemzések végzésére.
- 10 Az 1987. február 12-i Bizottság kontra Belgium ítéletével (221/85, EU:C:1987:81) a Bíróság elutasította ezt a keresetet. A letelepedés szabadságával kapcsolatban a Bíróság megállapította különösen, hogy amennyiben a tagállamok tiszteletben tartják az egyenlő bánásmód elvét, az adott területre vonatkozó közösségi szabályok hiányában saját területükön szabályozhatják a biokémiai szolgáltatásokat nyújtó laboratóriumok tevékenységét. A Bíróság azt is megállapította, hogy a szóban forgó belga szabályozás nem akadályozza meg a más tagállambeli állampolgár orvosokat, illetve gyógyszerészeket abban, hogy letelepedjenek Belgiumban, ott orvosbiológiai elemző laboratóriumot üzemeltessenek, és

társadalombiztosítási visszatérítésben részesüljenek. A Bíróság ebből arra következtetett, hogy a belga állampolgárokra, illetve a többi tagállam állampolgáira megkülönböztetés nélkül alkalmazandó szabályozásról van szó, amelynek tartalma és célkitűzései alapján nem vonható le olyan következtetés, miszerint e szabályozás elfogadása hátrányos megkülönböztetésre irányult, vagy ilyen hatásokat gyakorolt.

- 11 1989-ben a BIORIM laboratóriummal szemben nyomozást folytattak, adócsalás gyanúja miatt. E nyomozás eredménye alapján F. Ullens de Schooten ellen többek között laboratórium jogellenes működtetésének eltitkolása – azaz a 143. sz. királyi rendelet 3. cikkének megsértése – miatt indítottak eljárást.
- 12 1998. október 30-i ítéletével a tribunal de première instance de Bruxelles (brüsszeli elsőfokú bíróság, Belgium) öt év letöltendő szabadságvesztésre és pénzbüntetésre ítélte F. Ullens de Schootent. Emellett e bíróság helyt adott a magánfélként fellépő kölcsönös biztosítási alapok kérelmeinek, és F. Ullens de Schootent arra kötelezte, hogy részükre 1 euró ideiglenes összeget fizessen meg.
- 13 E bíróság elvetette F. Ullens de Schooten azon érvét, amely szerint a 143. sz. királyi rendelet 3. cikke nem volt hatályban az ellene folytatott büntetőeljárás tárgyát képező cselekmények megvalósulásának időszakában.
- 14 2000. december 7-i ítéletével a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) hatályon kívül helyezte ezt az ítéletet. Ez a bíróság ugyanakkor F. Ullens de Schootent ugyanazon cselekmény alapján öt év szabadságvesztés-büntetésre – amelynek a négy évet meghaladó részét felfüggesztette – és pénzbüntetésre ítélte. A magánfelek kérelmeit elfogadhatatlannak vagy megalapozatlannak nyilvánította.
- 15 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ez az ítélet a hatálybalépése előtt elkövetett cselekmények tekintetében „törölte” a 143. sz. királyi rendelet 3. cikkének megsértésére való „valamennyi utalást”. Mivel az e rendelkezés hatálybalépését követően elkövetett cselekményekről volt szó, a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) elutasította az F. Ullens de Schooten által felhozott, az e rendelkezésnek az uniós joggal való összeegyeztethetlenségén alapuló kifogást, és elutasította, hogy előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesszen a Bíróság elé.
- 16 2001. február 14-i ítéletével a Cour de cassation (semmitőszék, Belgium) elutasította a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) büntetőjogi felelősséget megállapító ítélete ellen irányuló felülvizsgálati kérelmeket, valamint helyt adott a magánfelek által előterjesztett felülvizsgálati kérelmeknek, és az ügyet visszautalta a cour d'appel de Mons (monsi fellebbviteli bíróság, Belgium) elé.
- 17 2005. november 23-i ítéletével a cour d'appel de Mons (monsi fellebbviteli bíróság) hat kölcsönös biztosítási alapnak az F. Ullens de Schootennel szemben benyújtott, a BIORIM laboratóriumnak az 1989. augusztus 1-je és 1992. április 16. közötti időszakban tévesen kifizetett összegekkel kapcsolatos kifizetés iránti kérelmét részben megalapozottnak nyilvánította.
- 18 Ez a bíróság elutasította F. Ullens de Schootennek a 143. sz. királyi rendelet 3. cikke uniós joggal való összeegyeztethetlenségén alapuló érvelését. Megállapítva azt, hogy köti a cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) 2000. december 7-i ítéletének jogereje, a cour d'appel de Mons (monsi fellebbviteli bíróság) F. Ullens de Schootent arra kötelezte, hogy e kölcsönös biztosítási alapoknak 1 euró ideiglenes összeget fizessen meg, a kölcsönös biztosítási alapokat pedig felhívta arra, hogy számolják újra a kárukat a 143. sz. királyi rendelet 3. cikkének hatálybalépését követően teljesített kifizetések tekintetében.
- 19 Az ezen ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmeket a Cour de cassation (semmitőszék) a 2006. június 14-i ítéletével elutasította.

- 20 Az F. Ullens de Schooten felelősségének megállapítására irányuló e bírósági eljárással párhuzamosan a biokémiai bizottság 1999. március 18–i határozatával a BIORIM laboratórium engedélyét 12 hónapra felfüggesztette.
- 21 Az egészségügyi miniszter az 1999. július 9-i miniszteri rendelettel elutasította az e határozat ellen benyújtott fellebbezést.
- 22 A biokémiai bizottság 2000. június 8–i határozatával az engedély felfüggesztését 12 hónappal meghosszabbította.
- 23 Az egészségügyi miniszter a 2000. július 24-i miniszteri rendelettel elutasította az ezen új határozat ellen benyújtott fellebbezést.
- 24 A Conseil d'État (államtanács, Belgium), amelyhez két keresetet nyújtottak be e miniszteri rendeletek megsemmisítése érdekében, előzetes döntéshozatal céljából a 143. sz. királyi rendelet 3. cikke alkotmánnyal való összeegyeztethetőségével kapcsolatos kérdést terjesztett a Cour constitutionnelle (alkotmánybíróság, Belgium) elé.
- 25 Ezzel egyidejűleg a Bizottság, amelyhez F. Ullens de Schooten panaszt nyújtott be, 2002. július 17-én indokolással ellátott véleményt bocsátott ki a Belga Királysággal szemben, amelyben úgy vélte, hogy a 143. sz. királyi rendelet 3. cikke ellentétes az EK 43. cikkel.
- 26 Miután a belga állam módosította a 143. sz. királyi rendelet 3. cikkét, a Bizottság megszüntette az eljárást.
- 27 A Cour constitutionnelle (alkotmánybíróság) a 2007. december 19-i 160/2007. sz. ítéletével megállapította, hogy e rendelkezésnek az e módosítást megelőzően alkalmazandó változata összhangban áll az alkotmánnyal.
- 28 A Cour constitutionnelle (alkotmánybíróság) egyébiránt megállapította, hogy mivel a BIORIM laboratórium jogviszonyai „teljes egészében a tagállam belső szférájában állnak fenn”, e laboratórium nem hivatkozhat az EK 43., az EK 49. és az EK 56. cikkekre.
- 29 Következésképpen a Conseil d'État (államtanács) a 2008. szeptember 10-i és december 22-i ítéletével elutasította a kereseteket.
- 30 2006. december 14-i és 2007. augusztus 21-i kérelmével F. Ullens de Schooten eljárást indított az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt annak megállapítása iránt, hogy a belga állam megsértette az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt egyezményt.
- 31 Az Emberi Jogok Európai Bírósága a 2011. szeptember 20-án az Ullens de Schooten és Rezabek kontra Belgium ügyben hozott ítéletében (CE:ECHR:2011:0920JUD000398907) megállapította, hogy nem sértették meg az említett egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését.
- 32 2007. július 17-én F. Ullens de Schooten keresetet indított a belga állam ellen a tribunal de première instance de Bruxelles (brüsszeli elsőfokú bíróság) előtt, amely arra irányul, hogy mentesítsék őt először is a cour d'appel de Mons (monsi fellebbviteli bíróság) 2005. november 23-i ítéletében kimondott marasztalásának minden pénzügyi következménye, másodsor a BIORIM laboratórium, illetve annak korábbi ügyvezetője keresete nyomán történő esetleges marasztalásának minden következménye, harmadszor pedig az adójogi jogviták keretében történő marasztalásának minden következménye alól.

- 33 Ezzel a keresettel F. Ullens de Schooten kérte, hogy a belga államot kötelezzék a következők megfizetésére: 500 000 euró nem vagyoni kár jogcímén; 34 500 000 euró ideiglenes összeg, arra tekintettel, hogy nem lehetséges a BIORIM laboratórium üzemeltetése; valamint 1 euró ideiglenes összeg az ügyvédi munkadíjakra és költségekre tekintettel.
- 34 F. Ullens de Schooten azt kérte a tribunal de première instance de Bruxelles-től (brüsszeli elsőfokú bíróság), hogy – arra az esetre, ha kétségei lennének az uniós jog jelen ügyre történő alkalmazását illetően – előzetes döntéshozatal céljából terjesszen kérdést a Bíróság elé.
- 35 2009. június 19-i ítéletével a tribunal de première instance de Bruxelles (brüsszeli elsőfokú bíróság) a jelen ítélet 33. pontjában említett kérelmet elévülés miatt elfogadhatatlannak nyilvánította.
- 36 F. Ullens de Schooten ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, amelynek kétségei vannak az uniós jog jelen ügyben való értelmezését és alkalmazását illetően.
- 37 E körülmények között a cour d’appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Megköveteli-e a[z uniós] jog, és különösen a tényleges érvényesülés elve, hogy bizonyos [...] körülmények között az olyan nemzeti elévülési idő, mint amelyet az államháztartásról szóló, egységes szerkezetbe foglalt törvények 100. cikke rögzít, amely magánszemély által a belga állam ellen az [EK 43. cikk] [...] jogalkotó általi megsértése miatt előterjesztett kártérítési kérelemre alkalmazandó, csak akkor kezdődjön el, amikor ezt a jogsértést megállapították, vagy ellenkezőleg, a tényleges érvényesülés elve ilyen körülmények között megfelelően biztosított az e magánszemély rendelkezésére álló azon lehetőség révén, hogy végrehajtói végzés kézbesítettése révén megszakíthatja az elévülést?
- 2) Úgy kell-e értelmezni az EK 43., EK 49. és EK 56. cikket, valamint a »kizárólag belső jellegű helyzet« fogalmát, amely korlátozhatja annak lehetőségét, hogy valamely jogalany nemzeti bíróság előtti jogvita keretében e rendelkezésekre hivatkozhasson, hogy azok kizárják a[z uniós] jog alkalmazását egy belga állampolgár és a belga állam közötti, a[z uniós] jog állítólagos megsértésével okozott kár megtérítésére irányuló jogvitában, ahol az uniós jog állítólagos megsértését a [...] 143. sz. királyi rendelet 3. cikkéhez hasonló, a saját állampolgárookra és más tagállamok állampolgáiraire megkülönböztetés nélkül alkalmazandó belga jogszabály elfogadása és hatályban tartása jelenti?
- 3) Úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdését, hogy azok nem engedik meg a jogerő szabályától való eltérést, ha valamely, az uniós joggal ellentétesnek bizonyuló, jogerőre emelkedett bírósági határozat felülvizsgálatáról vagy hatályon kívül helyezéséről van szó, ezzel szemben ugyanakkor megengedik a jogerőre vonatkozó nemzeti szabály alkalmazásától való eltérést, ha az megkövetelné e jogerőre emelkedett, azonban az uniós joggal ellentétes bírósági határozat alapján egy másik olyan bírósági határozat elfogadását, amely fenntartaná az uniós jog ezen első bírósági határozat általi megsértését?
- 4) Meg tudná-e erősíteni a Bíróság, hogy az a kérdés, hogy a jogerő szabályától el kell térni a jogerőre emelkedett, az uniós joggal ellentétes bírósági határozat esetén az e határozat felülvizsgálata vagy hatályon kívül helyezése iránti kérelem keretében, a[z 1963. március 27-i] Da Costa [és társai] ítélet [(28/62–30/62, EU:C:1963:6)], valamint [az 1982. október 6-i] Cilfit [és társai] ítélet [(283/81, EU:C:1982:335)] értelmében nem jelent azzal a kérdéssel lényegében megegyező kérdést, amely az uniós joggal ellentétes jogerő szabályára vonatkozik egy olyan (új) határozat iránti kérelem keretében, amely határozatnak meg kellene ismételnie az uniós jog megsértését, így a végső fokon eljáró bíróság nem mentesülhet az előzetes döntéshozatalra utalásra vonatkozó kötelezettsége alól?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A Bíróság hatásköréről

- 38 A belga kormány arra hivatkozik, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására, mivel az alapeljárás egy olyan, kizárólag belső jellegű helyzetre vonatkozik, amely nem tartozik az uniós jog hatálya alá.
- 39 Ugyanakkor rá kell mutatni arra, hogy kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az államnak az uniós jog megsértésével magánszemélyeknek okozott állítólagos károkért fennálló szerződésen kívüli felelőssége felmerülhet-e egy olyan ügyben, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik.
- 40 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az EUMSZ 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatalra utalás keretében a Bíróság kizárólag a számára biztosított hatáskörök korlátain belül értelmezheti az uniós jogot (lásd: 2014. március 27-i Torralbo Marcos ítélet, C-265/13, EU:C:2014:187, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 41 Az elv, amely szerint az állam szerződésen kívüli felelőssége áll fenn az uniós jog neki betudható megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért, szerves része az Unió jogrendjének. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy e felelősség alapján a sérelmet szenvedett magánszemélyek három feltétel együttes fennállásakor rendelkeznek kártérítéshez való joggal, nevezetesen, ha a megsértett uniós jogi szabály célja, hogy a magánszemélyek számára jogokat keletkeztessen, e szabály megsértése kellően súlyos, és fennáll a közvetlen okozati összefüggés e jogsértés és a magánszemélyek kára között (lásd ebben az értelemben: 1991. november 19-i Francovich és társai ítélet, C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428, 35. pont; 1996. március 5-i Brasserie du pêcheur és Factortame ítélet, C-46/93 és C-48/93, EU:C:1996:79, 31. és 51. pont).
- 42 A végső fokon ítélkező bíróságnak az uniós jog valamely jogszabályát sértő határozata által okozott károkért fennálló, szerződésen kívüli tagállami felelősségre ugyanezen feltételek érvényesek (lásd: 2003. szeptember 30-i Köbler-ítélet, C-224/01, EU:C:2003:513, 52. pont; 2016. július 28-i Tomášová-ítélet, C-168/15, EU:C:2016:602, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 43 Következésképpen az állam szerződésen kívüli felelősségének ezen elve a Bíróság értelmezési hatáskörébe tartozik.
- 44 E körülmények között a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában való határozathozatalra.

A második kérdésről

- 45 Elsőként megvizsgálandó második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy az uniós jog megsértésével okozott kárért fennálló, szerződésen kívüli tagállami felelősség rendszere alkalmazandó abban az esetben, amikor egy magánszemélyt amiatt ér állítólagos kár, hogy a saját állampolgárokra, illetve más tagállamok állampolgárait megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti szabályozás állítólagosan sérti az EUMSZ 49., EUMSZ 56. vagy EUMSZ 63. cikkben rögzített valamely alapvető szabadságot, amennyiben az ügy minden eleme az említett egyetlen tagállamra korlátozódik.
- 46 A második kérdés megválaszolása érdekében mindenekelőtt rá kell mutatni arra, hogy a jelen ítélet 41. pontjában említetteknek megfelelően csak akkor áll fenn az állam szerződésen kívüli felelőssége az uniós jog megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért, ha magánszemélyek számára jogokat

keletkeztető uniós jogszabályról van szó. Következésképpen meg kell határozni, hogy az F. Ullens de Schootenéhez hasonló helyzetben lévő magánszemélynek keletkeznek-e jogai az EUM-Szerződés vonatkozó rendelkezéseiből.

- 47 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUM-Szerződésnek a letelepedés szabadságára, a szolgáltatásnyújtás szabadságára és a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezései nem alkalmazandók azokra a helyzetekre, amelyeknek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2014. március 20-i Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona ítélet, C-139/12, EU:C:2014:174, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. június 30-i Admiral Casinos & Entertainment ítélet, C-464/15, EU:C:2016:500, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 48 Márpedig – amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a belga alkotmánybíróságnak a jelen ítélet 27. és 28. pontjában említett, 2007. december 19-i 160/2007. sz. ítéletéből kitűnik – az alapeljárás minden eleme a belga államra korlátozódik. A belga állampolgár F. Ullens de Schooten – aki egy Belgium területén található biokémiai laboratóriumot működtet – ugyanis azt kéri a belga államtól, hogy térítse meg számára az állítása szerint őt amiatt ért károkat, hogy a jelen ítélet 3. pontjában említett belga szabályozás állítólagosan összeegyeztethetetlen az uniós joggal.
- 49 Önmagában azon tény alapján, hogy – a Bizottság által előterjesztett, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetre vonatkozó, 1987. február 12-i Bizottság kontra Belgium ítéletben (221/85, EU:C:1987:81) – a Bíróság megállapította, hogy a Belga Királyság tiszteletben tartotta az EGK-Szerződésben rögzített egyik alapvető szabadságot, nem állapítható meg az, hogy valamely magánszemély hivatkozhat erre a szabadságra az alapeljárásban szereplőhöz hasonló ügyben, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik. Amíg ugyanis a kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset előterjesztése magában foglalja annak Bíróság általi megvizsgálását, hogy a Bizottság által vitatott nemzeti intézkedés általában alkalmas-e arra, hogy más tagállamok gazdasági szereplőit visszatartsa attól, hogy éljenek a szóban forgó szabadsággal, addig az előzetes döntéshozatali eljárásban a Bíróságnak ezzel szemben az a feladata, hogy segítséget nyújtson a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő konkrét jogvita elbírálásában, ami feltételezi az említett szabadság e jogvitára való alkalmazhatóságának megállapítását.
- 50 A Bíróság kétségtelenül elfogadhatónak tekintette azokat az előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket, amelyek a Szerződések alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseinek olyan körülmények között történő értelmezésére vonatkoznak, amikor az alapeljárás minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, mivel nem zárható ki, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozást elfogadó tagállam területén való tevékenységgyakorlás érdekében más tagállamokban letelepedett állampolgárok is érdekeltek lettek volna vagy lennének abban, hogy éljenek e szabadságokkal, és hogy következképpen a saját állampolgárokra, illetve más tagállamok állampolgárait megkülönböztetés nélkül alkalmazandó e szabályozás kifejthet olyan joghatásokat, amelyek nem korlátozódnak e tagállamra (lásd ebben az értelemben különösen: 2010. június 1-jei Blanco Pérez és Chao Gómez ítélet, C-570/07 és C-571/07, EU:C:2010:300, 40. pont; 2013. július 18-i Citroën Belux ítélet, C-265/12, EU:C:2013:498, 33. pont; 2013. december 5-i Venturini és társai ítélet, C-159/12–C-161/12, EU:C:2013:791, 25. és 26. pont).
- 51 Ehhez hasonlóan a Bíróság rámutatott arra, hogy amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság olyan rendelkezések megsemmisítésére irányuló eljárásban fordult a Bírósághoz, amelyek nemcsak a saját állampolgárokra, hanem a többi tagállam állampolgáira is alkalmazandók, a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás során hozott ítélete nyomán meghozandó határozatának joghatásai a többi tagállam állampolgáira is kiterjednek, és ez indokolja azt, hogy a Bíróság annak ellenére is megválaszolja a Szerződés alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatosan elé terjesztett kérdéseket, hogy az alapeljárás minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik (lásd ebben az értelemben: 2013. május 8-i Libert és társai ítélet, C-197/11 és C-203/11, EU:C:2013:288, 35. pont).

- 52 Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 49., EUMSZ 56. vagy EUMSZ 63. cikkben rögzített alapvető szabadságok értelmezése olyan ügyben is relevánsnak bizonyulhat, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, amennyiben a nemzeti jog előírja a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy az e bíróság joghatósága szerinti tagállam állampolgárát ugyanazon jogokban kell részesíteni, mint amelyekkel valamely más tagállam állampolgára ugyanilyen helyzetben rendelkezne az uniós jog alapján (lásd ebben az értelemben: 2000. december 5-i Guimont-ítélet, C-448/98, EU:C:2000:663, 23. pont; 2012. június 21-i Susisalo és társai ítélet, C-84/11, EU:C:2012:374, 20. pont; 2013. február 21-i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia és társai ítélet, C-111/12, EU:C:2013:100, 35. pont).
- 53 Ugyanez igaz azokban az esetekben is, amikor az alapügy tényállása nem tartozik ugyan közvetlenül az uniós jog hatálya alá, ám az uniós jog rendelkezéseit a nemzeti jog alkalmazandóvá teszi, amely jog a minden elemében egyetlen tagállamra korlátozódó helyzetekre adott megoldásaira nézve az uniós jog által nyújtott megoldásokhoz igazodott (lásd ebben az értelemben: 1990. október 18-i Dzodzi-ítélet, C-297/88 és C-197/89, EU:C:1990:360, 36., 37. és 41. pont; 1997. július 17-i Leur-Bloem ítélet, C-28/95, EU:C:1997:369, 27. és 32. pont; 2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EU:C:2013:160, 20. pont).
- 54 Mindezzel együtt a jelen ítélet 50–53. pontjában említett esetekben a Bíróság – amelyhez a nemzeti bíróság olyan helyzettel összefüggésben fordult, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik – nem állapíthatja meg azt, hogy a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő jogvita elbírálásához szükség van az EUM-Szerződés alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseinek értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelemre, amennyiben a nemzeti bíróság nem jelölt meg egyebet azon a tényen kívül, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás megkülönböztetés nélkül alkalmazandó a szóban forgó tagállam állampolgáira, illetve más tagállamok állampolgáira. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis ki kell tűnniük azon konkrét elemeknek, amelyek alapján kapcsolat állapítható meg egy minden elemében az érintett tagállam területére korlátozódó jogvita tárgya vagy körülményei, illetve az EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 63. cikk között.
- 55 Következésképpen az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan helyzetben, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikke előírásának megfelelően a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megjelölnie a Bíróság számára, hogy kizárólagosan belső jellege ellenére az előtte folyamatban lévő jogvita mennyiben mutat kapcsolatot az uniós jog alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel, amely kapcsolat e jogvita elbírálásához szükségessé teszi az előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezést.
- 56 Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem tűnik ki, hogy az alapeljárásban a nemzeti jog előírná a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy egy belga állampolgárt ugyanazon jogokban kell részesíteni, mint amelyekkel valamely más tagállam állampolgára ugyanilyen helyzetben rendelkezne az uniós jog alapján, vagy hogy e jog rendelkezéseit a belga jog alkalmazandóvá tette volna, amely jog a minden elemében a belga államra korlátozódó helyzetekre adott megoldásaira nézve az uniós jog által nyújtott megoldásokhoz igazodik.
- 57 A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság annak megválaszolására kéri a Bíróságot, hogy a valamely tagállammal szemben az uniós jog állítólagos megsértése miatt indított, szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti kereset keretében e tagállam állampolgára hivatkozhat-e az EUMSZ 49., EUMSZ 56. és EUMSZ 63. cikkből fakadó jogokra, jöllehet a szóban forgó jogvita semmilyen kapcsolatot nem mutat ezekkel a rendelkezésekkel. Ugyanakkor, mivel az alapeljárás körülményei között nem szerepel egyetlen ilyen jellegű elem sem, az alapvető szabadságokat ténylegesen gyakorló személyek védelmét biztosítani hivatott e rendelkezések nem alkalmasak arra, hogy jogokat keletkeztessenek F. Ullens de Schooten számára, és következésképpen nem alapítható az uniós jogra az érintett tagállam szerződésen kívüli felelőssége.

- 58 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az uniós jog megsértésével okozott kárért fennálló, szerződésen kívüli tagállami felelősség rendszere nem alkalmazandó abban az esetben, amikor egy magánszemélyt amiatt ér állítólagos kár, hogy a saját állampolgárokra, illetve más tagállamok állampolgáira megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti szabályozás állítólagosan sérti az EUMSZ 49., EUMSZ 56. vagy EUMSZ 63. cikkben rögzített valamely alapvető szabadságot, amennyiben az ügy minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, és nincs semmilyen kapcsolat az alapeljárás tárgya vagy körülményei és e cikkek között.

Az első, a harmadik és a negyedik kérdéstről

- 59 Mivel az első, a harmadik és a negyedik kérdés azon a téves feltevésen alapul, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló jogvitában az uniós jogra alapítható az érintett tagállam szerződésen kívüli felelőssége, e kérdéseket nem szükséges megválaszolni.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy az uniós jog megsértésével okozott kárért fennálló, szerződésen kívüli tagállami felelősség rendszere nem alkalmazandó abban az esetben, amikor egy magánszemélyt amiatt ér állítólagos kár, hogy a saját állampolgárokra, illetve más tagállamok állampolgáira megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti szabályozás állítólagosan sérti az EUMSZ 49., EUMSZ 56. vagy EUMSZ 63. cikkben rögzített valamely alapvető szabadságot, amennyiben az ügy minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, és nincs semmilyen kapcsolat az alapeljárás tárgya vagy körülményei és e cikkek között.

Aláírások